

Vantaanjoen toimenpideohjelma: ehdotukset Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteiksi

Veden laatu				
Vantaanjoen toimenpideohjelma				
Tavoitteet			Toimenpide	
Kattava veden laadun seuranta sekä ajantasaisen tiedon kokoaminen, yhteistyö ja viestintä.			Lisätään ja ylläpidetään eri toimijoiden välistä yhteistyötä alueellisten toimenpiteiden yhteensovittamiseksi. Varmistetaan vesistöjen tilan seurannan ja tarkkailun jatkuvuus.	
Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet				
Kunta	Toimenpide	Tarve/perustelu	Toteuttajat	Aikataulu
Mäntsälä Nurmijärvi Tuusula Järvenpää	Järvien veden laadun seuranta	Säännöllisellä veden laadun seurannalla saadaan tietoa vesien tilasta ja voidaan mahdollistaa järvien tilan ja virkistyskäytön säilyminen sekä ennakoida vesienhoidon toimenpiteiden tarpeita.	KUYK UUDELY	Käynnissä toistaiseksi

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry vastaa Vantaanjoen, Lepsämänjoen, Keravanjoen, Tuusulanjoen yhteistarkkailusta ja seurannasta..

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tekee seurantaa Tuusulanjärvessä sekä Nurmijärven suurimpien järvien (Sääksjärvi, Valkjärvi, Vaaksjärvi ja Herusten järvet) veden laadun seurantaa.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus aloitti kunnan rahoittamana Mäntsälän järvien seurannan vuonna 2016. Mäntsälässä vesinäytteitä otetaan vuosittain 3-4 järvestä seurantaohjelman mukaisesti. Mustijoen ja Mäntsälänjoen yhteistarkkailua koordinoi Nivos Oy.

Maatalous ja veden laadun seuranta

Vantaanjoen toimenpideohjelma

Tavoitteet	Toimenpide
Vähennetään pelloilta tulevaa kuormitusta. Seurataan pelloilla toteutettavien toimenpiteiden vaikutusta mm. automaattisen veden laadun seurannan avulla.	Ympäristökorvaus ja maatalouden vesiensuojelutoimenpiteet on suunnattava talviaikaista kasvipeitteisyyttä ja peltomaan rakennetta edistäviin toimiin. Yksipuolista viljelyä monipuolistetaan.

Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet

Kunta	Toimenpide	Tarve/perustelu	Toteuttajat	Aikataulu
Nurmijärvi Tuusula Mäntsälä (Järvenpää, Kerava)	Selvitetään tulvaherkkien, toistuvasti veden alle jäävien peltojen vaihtoehtoisia käyttötapoja ja mahdollisuus metsittää ne tai palauttaa luonnontilaisiksi kosteikoiksi. Selvitetään kuntien tulvaherkät vuokrapellot.	Tulvivat pellot lisäävät vesistökuormitusta.	Maanviljelijät Tuusulanjärvihanke VILKKU Plus-hanke Kunnat	2019-2020
Nurmijärvi Tuusula Mäntsälä (Järvenpää, Kerava)	Erosioherkkien ja tulvivien uomien kunnostaminen pelloilla: eroosiosuojaus sekä kosteikkojen, viivytyksaltaiden ja kaksitasouomien rakentaminen.	Erosion ja ravinnekuormituksen vähentäminen.	Maanviljelijät Tuusulanjärvihanke VILKKU Plus -hanke Kunnat	2019-
Nurmijärvi	Lähtelänojan vedenlaadunseuranta jatkuvatoimisella mittarilla ja eroosioherkkien alueiden tarkastelu maastossa ja vesinäyttein.	Lähtelänoja on eroosioherkkä uoma, jossa näkyy sekä hulevesien että maatalouden vaikutus.	VILKKU Plus -hanke	2019
Tuusula	Sarsalanojan vedenlaadun seuranta Klenkon kosteikolla jatkuvatoimisella mittarilla.	Tehtyjen vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutus veden laatuun. Viljelijöiden motivointi.	VILKKU Plus -hanke	2019

VILKKU Plus hanke (Viljelijälähtöistä tiedonvälitystä maatalouden vesiensuojelusta Keski-Uudellamaalla) on viljelijöiden suunnittelema hanke, joka välittää ajankohtaista ja uusinta tietoa mm. maan kasvukunnon parantamisesta, ympäristötoimien kohdentamisesta ja viljelykierron hyödyistä. Hankealuetta ovat Tuusula, Mäntsälä ja Nurmijärvi. Nurmijärven Lepsämänjoen alueella toteutetaan tällä hetkellä kipsinlevityshanketta John Nurminen säätiön toimesta, joka toimenpide vähentää kiintoaineksen ja ravinteiden huuhtoutumista pelloilta vesistöön.

Yhdyskuntajätevedet

Vantaanjoen toimenpideohjelma

Tavoitteet	Toimenpide
Tehostaa jätevesien käsittelyä ja minimoida jätevesiylivuodot.	Yhdyskuntapuhdistamoiden jätevedenkäsittelyä tehostetaan joen hygieenisen tilan parantamiseksi ja haitta-aineiden kuormituksen vähentämiseksi. Vuotovesien määrää jätevedenpuhdistamoille vähennetään verkostosaneerauksia tehostamalla ja huolehtimalla, ettei jätevesiviemäriin johdeta kiinteistöjen hulevesiä.

Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet

Kunta	Toimenpide	Tarve/perustelu	Toteuttajat	Aikataulu
Nurmijärvi	Kirkonkylän jätevedenpuhdistamo uudistetaan	Puhdistamo on Vantaanjoen merkittävimpiä kuormittajia	Nurmijärven Vesi	v. 2018 aikana tehdään Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon korvaamista koskeva esisuunnitelma, jossa tarkastellaan myös haitta-aineiden ja mikromuovien poiston edellyttämiä ratkaisuja ja kustannuksia. Nurmijärven Veden investointi-ohjelmassa varaus v. 2021-2022.
Kaikki kunnat	Viemäriverkostojen vuotokohtia kartoitetaan, verkostoa saneerataan ja hulevesien pääsy estetään	Viemäriverkoston ongelma/riskikohteiden korjaaminen	Vesihuoltolaitokset	Osin jo toteutetaan
Kaikki kunnat	Pumppaamojen yhteyteen rakennetaan ylivuoto-säiliöitä tai maapainanteita.	Säiliöt ovat hyvä ratkaisu herkille alueille, joissa pienikin ylivuoto on riski vesistölle/pohjavedelle.	Vesihuoltolaitokset	Selvitetään 2021?

Nurmijärven Vesi on laatinut jäteveden käsittelyn riskien hallintaohjelmat (SSP) Kirkonkylän ja Klaukkalan puhdistamoille vuonna 2015.

Vantaanjoen toimenpideohjelma				
Tavoitteet		Toimenpide		
Haja-asutuksen jätevesien käsittelyn tehostaminen.		Herkillä alueilla käymälä- ja pesuvesien erillisviemärointi ja -käsittely. Käymälävesien lietteiden määrä minimoidaan ja ravinteet ja orgaaniset aineet käytetään hyödyksi viljelyksillä.		
Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet				
Kunta	Toimenpide	Tarve/perustelu	Toteuttajat	Aikataulu
Kaikki kunnat	Vesihuoltoverkoston laajennetaan alueille, joilla on suurehkon asukasjoukon tarve tai terveydellinen tai ympäristönsuojelullinen syy	Keskitetty jätevedenpuhdistus parantaa vesistöjen vedenlaatua paikallisesti	Kunnat	Selvitetään Tuusulanjärven valuma-alueen viemärointi ja sen laajentamistarve v. 2019
Kaikki kunnat	Kartoitetaan uusia paikallisia haja-asutuksen lietteiden käsittely- ja kierrätysratkaisuja	Esim. stabilointi, terminen käsittely, biokaasu*	Kunnat ja jätehuoltolaitokset	Selvitetään v. 2021

*tarpeen miettiä laajassa yhteistyössä maanviljelijöiden, tuottajajärjestöjen, maaseudun neuvontajärjestöjen, kuntien, vesilaitosten, jätelautakuntien, jätteyhtiöiden sekä paikallisten ja valtakunnallisten ympäristö- ja jätehuoltoviranomaisten kesken.

Nurmijärvi ja Tuusula ovat tarjonneet kuntalaisille neuvontaa kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien uusimisessa vuodesta 2011 lähtien. Neuvontaa on toteuttanut Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry (VHVSY). Toteutuneita neuvontakäyntejä v. 2011-2017 oli Tuusulassa 644 kpl ja Nurmijärvellä 707 kpl. Neuvonta jatkuu toistaiseksi. Mäntsälässä neuvontaa on toteutettu kylä- ja asukasilloissa sekä erilaisissa tapahtumissa.

Vuosina 2018-2019 Nurmijärvi, Mäntsälä ja Tuusula ovat mukana VHVSY:n *Pienet puhdistamot* -hankkeessa, jossa kartoitetaan Vantaanjoen vesistöalueella sijaitsevat, ympäristöluvanvaraisuuden piiristä pudonneet, asukasvastineluvultaan alle 100 henkilön jätevedenpuhdistamot. Hankkeessa kartoitetaan jäteveden käsittelyn tilanne sekä arvioidaan vesistökuormistusta ja –vaikutuksia.

Pohjavedet

Vantaanjoen toimenpideohjelma 2017-2027

Tavoite	Toimenpiteet
Pohjavesiä suojeleva maankäytön suunnittelu.	Maankäytön rajoituksilla, kaavamääräyksillä ja pohjavesien suojelurakenteille varmistetaan, että pohjavesiin ei pääse kulkeutumaan haitallisia aineita ja että pohjavesimuodostumat säilyvät veden hankintaan soveltuvina

Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet

Kunta	Toimenpide	Tarve/perustelu	Toimijat/vastuu	Aikataulu
Kaikki kunnat	Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittäminen. Tuusula: Hyrylä, Rusutjärvi, Kellokoski, Santakoski; Nurmijärvi: Nummenpää, Lepsämä, Teilinummi, Valkoja; Järvenpää: Nummenkylä	Suojelutoimenpiteiden seuranta, riskien nykytilanne ja päivitetty suojelutoimenpiteet.	Kunnat, vesilaitokset, TSV, ELY, KUYK	Hyrylä ja Rusutjärvi 2019,
Tuusula, Nurmijärvi, Mäntsälä	Geologisen rakenneselvityksen laatiminen Tuusula: Santakoski; Nurmijärvi: Nummenpää, Lepsämä; Mäntsälä: valitaan 4 kpl	Tietoa tarvitaan maankäytön suunnittelussa, riskien hallinnassa ja pov suojelussa	Kunta, GTK, TSV, ELY	Santakoski 2019,
Kaikki kunnat	Vedenlaadun kannalta tärkeimmille ja tihentyvän rakentamisen kohteena oleville pohjavesimuodostumille laaditaan haavoittuvuusanalyysit	Maankäytön suunnittelun ja riskien hallinnan työkalu	Kunta, TSV, Vesihuoltolaitokset, GTK, KUYK	GTK:lla valmius v. 2020.
Mäntsälä Nurmijärvi	Perustetaan pohjavesialueiden seurantaryhmä edistämään pohjaveden suojelua kuten Tuusulassa ja Järvenpäässä	Toimenpiteet jäävät toteuttamatta ilman seurantaa	Kunnallistekniikka, rakennusvalvonta, kaavoitus, vesihuoltolaitos, KUYK	2020-
Kaikki kunnat	Yhteistarkkailun käynnistäminen riskipohjavesialueilla Järvenpää: Nummenkylä; Mäntsälä: Lukko, Ojala ja Saari; Nurmijärvi: Kiljava, Rajamäki, Salmela, Telinummi ja Valkoja; Tuusula: Hyrylä A, Jäniksenlinna, Kaikula, Lahela ja Mätäkivi B	Yhteistarkkailulla saadaan yhtenäistä tietoa veden laadusta (yhdenmukaiset näytteenottomenetelmät ja analyysit)	VHVSY, ELY, KUYK, toiminnanharjoittajat, vesihuoltolaitokset	Valkoja 2017-
Tuusula, Nurmijärvi	Käytetään vaihtoehtoisia liukkaudentorjuntakemikaaleja tie- ja katualueilla	Hyrylä, Mätäkivi Valkoja, Teilinummi	Kunnat, ELY	2019-
Kaikki kunnat	Pohjavesisuojuukset rakennetaan pääväylille; alueiden priorisointi: Teilinummi	Pohjaveden suojelu	Liikennevirasto UUDELY, kunnat	selvitetään 2020-
Kaikki kunnat	Pohjavedenottamoiden tarkkailusuunnitelman päivitys	Useille ottamoille myönnetty lupa vuosikymmeniä vanha ja tarkkailuohjelma vanhentunut	ELY, VHVSY, Vesilaitokset	2019-SYKE:llä käynnissä hanke

Järvet

Vantaanjoen toimenpideohjelma

Tavoitteet	Toimenpide
Nostaa hyvää huonommassa tilassa olevat järvet ja lammet hyvään ekologiseen tilaan ja säilyttää hyvässä ja erinomaisessa tilassa olevat järvet nykyisessä tilassaan.	Valmistellaan järville tarvittavat hoitosuunnitelmat ja edistetään niiden toteuttamista. Aktivoidaan paikallisia järvi- ja kyläyhdistyksiä toimintaan.

Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet

Kunta	Toimenpide	Toteutus	Toteuttajat	Aikataulu
Järvenpää, Tuusula	Tuusulanjärven kunnostaminen	Kalastonhoito, laskeutusaltaat ja valuma-alueen kunnostukset (Loutinoja) ja tulvimisen estäminen (Mäyräoja) sekä VILKKU-hankkeen toimenpiteet pelloilla. Järveen laskevien ojien virtaaman mittauspisteiden kunnostaminen paremmin tarkkailuun sopiviksi	Järvenpään kaupunki, Tuusulan kunta, KUYK, Tuusulanjärvihanke	2018-
Tuusula	Rusutjärven kunnostaminen	Ulkoisen kuormituksen vähentäminen	Tuusula kunta, KUYK, osakaskunta, Rusutjärven kunnostustyöryhmä	2020-
Nurmijärvi	Valkjärven kunnostussuunnitelman toteuttaminen	Selvitetään tarve kasvattaa hapettimien tehoa	Pro Valkjärvi, osakaskunta, KUYK, Nurmijärven kunta	2019-
Nurmijärvi	Herustenjärvien happamoitumiseen liittyvä selvitys	Herusten happamoitumisen pysäyttämiseksi tarvitaan selvitystä ja toimenpiteitä.	KUYK, Nurmijärven kunta, Herustenjärvien hoitokunta	2019-
Mäntsälä	Valittujen järvien kunnostus	Selvitetään mahdollisuudet ja tarve. Kunnostuksen yleissuunnitelman (2008) mukaan: Hunttijärvi, Sahajärvi, Kilpijärvi, Sääksjärvi, Isojärvi. Lisäksi hyvää huonommassa tilassa: Sulkavanjärvi	Kunta, kuntalaiset, osakaskunnat, järvien suojeluyhdistykset, KUYK	2020-

Pienvedet

Vantaanjoen toimenpideohjelma

Tavoitteet	Toimenpide
Vantaanjoen vesistöalueen arvokkaiden pienvesien säilyminen on turvattu ja muuttuneiden pienvesien tilaa on parannettu kunnostamalla.	Kartoitetaan alueen pienvedet. Arvokkaiden pienvesien säilyminen turvataan suojelutoimenpitein ja muuttuneita ennallistetaan aktiivisesti kunnostussuunnitelmien ja pienvesien suojelu- ja kunnostusstrategioissa esitetyin toimenpitein.

Kuntien toimenpiteet

Kunta	Toimenpide	Toteutus/perustelu	Toteuttajat	Aikataulu
Järvenpää	Loutinojan kunnostaminen	Kaupunkipuron ekologisen merkityksen turvaaminen ja hulevesien kokonaisvaltainen käsittely valuma-alueella	Järvenpään kaupunki, KUYK	2018-2020
Nurmijärvi	Kissanojan kunnostaminen	Puron ekologisen merkityksen turvaaminen, virkistyskäytön parantaminen ja hulevesien kokonaisvaltainen käsittely valuma-alueella	Asukkaat Nurmijärven kunta	2021-
Tuusula Järvenpää	Mäyräojan kunnostaminen	Valuma-alueen lisääntyneet tulvat: maanviljelyn, luonto-arvojen ja hulevesien hallinnan yhteensovittaminen.	Tuusulanjärven kunnostus-hanke, Tuusulan kunta, KUYK	2020-
Kerava, Nurmijärvi	Pienvesi- ja valuma-alue selvitys: uomien eroosio, tulviminen, luontoarvot	Pienvesien luontoarvojen turvaaminen sekä eroosion vähentäminen, työkalu yhdyskunta-tekniikan ja maankäytön suunnittelijoille	Keravan kaupunki, Nurmijärven kunta KUYK	2020-

Mäntsälässä (2016) ja Tuusulassa (2018) on tehty taajama-alueiden puroja koskeva ja Järvenpäässä koko kaupungin alueen kattava valuma-alue- ja pienvesiselvitys. Lisäksi Järvenpään on tehnyt erillisen selvityksen lammista vuonna 2017. Nurmijärvellä on tehty pienvesiselvitykset Klaukkalan ja Kirkonkylän osayleiskaavatyön yhteydessä taajama-alueilla.

Hulevedet

Vantaanjoen toimenpideohjelma

Tavoitteet	Toimenpide
Toteuttaa hulevesien hallinta vesistökuormitusta ja tulvariskiä lisäämättä sekä pohjaveden laatua ja määrää vaarantamatta	Hulevesien hallinta suunnitellaan valuma-aluekohtaisesti koko virtausreitillä ottaen huomioon pienvesiluonnon säilyminen.

Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet

Kunta	Toimenpide	Tarve/perustelu	Toteuttajat	Aikataulu
Kaikki kunnat	Hulevesikoulutusta kuntien kaavoittajille, rakennusvalvonnoille ja vesihuoltolaitoksille	Paikallinen näkökulma, yhteistyön kehittäminen	KUYK	2019-
Kaikki kunnat	Hulevesien hallinnan hyvät käytännöt – tiedon kokoaminen	Kuntien tiedon tarve: huolto, kunnossapito, toimivuus, puhdistustulokset, kaavamääräykset	Kunnat, KUYK, VHVSY	2020-
Kaikki kunnat	Hulevesien laadun seuranta eri tyyppisissä kohteissa	Seurantatietoa tarvitaan oikeiden ratkaisujen suunnitteluun	Kunnat/ yhteistyössä KUYK:n ja VHVSY: kanssa	2020 -
Kerava, Nurmijärvi	Kunnan hulevesiohjelman laatiminen	Hulevesien hallinnan periaatteiden määrittäminen, vastuut ja prosessit kunnan sisällä	Kunnat, KUYK	Nurmijärvellä vireillä
Kaikki kunnat	Hulevesiohjelman seuranta	Selvitetään miten ohjelma on toteutunut ja mahdolliset kehittämistarpeet	Kunnat, KUYK	2019 -

Järvenpää, Mäntsälä ja Tuusula ovat laatineet hulevesiohjelmat ja Nurmijärvellä se on vireillä. Järvenpäässä on nimetty hulevesivastaava koordinoimaan työtä. Kerava on tehnyt koko kaupungin kattavan hulevesisuunnitelman.

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen HULEHAA-hankkeessa seurattiin hulevesien laatua Järvenpäässä, Nurmijärvellä ja Tuusulassa.

Tulvat

Vantaanjoen toimenpideohjelma

Tavoitteet	Toimenpide
Tulvariskien hallinnan suunnittelu koko vesistöalueelle.	Toteutetaan Vantaanjoen tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä ja kartoitetaan taajamien ulkopuoliset tulva-alueet

Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet

Kunta	Toimenpide	Tarve	Toteuttajat	Aikataulu
Kaikki kunnat	Kartoitetaan vesistöalueen tulvariski-alueet ja taajamien ulkopuoliset tulva-alueet Tuusula: Tuusulanjoki, Mäyräoja Nurmijärvi: Luhtajoki Muut?	Tietoa tarvitaan maankäytön suunnittelussa ja tulvien torjunnan suunnittelussa	Yhdyskuntatekniikka	2020-

Kalat

Vantaanjoen toimenpideohjelma

Tavoitteet	Toimenpide
Kalakantojen luontaisen lisääntymisen turvaaminen	Kalojen vaellusmahdollisuuksia jokialueella ja joki- ja merialueen välillä varmistetaan vaellusesteitä purkamalla. Vaelluskalojen lisääntymis- ja poikastuotantoalueita kunnostetaan. Laaditaan vesistöalueen kattava kalataloudellinen kunnostustarveselvitys.

Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet

Kunta	Toimenpide	Tarve/Perustelu	Toteuttajat	Aikataulu
Järvenpää	Haarajoen kalatien järjestäminen	Mahdollistaa vaelluskalojen nousun joen yläjuoksulle.	Järvenpään kaupunki, ELY, WWF, KUYK, KUVES, Virho	2018-2023
Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi, Tuusula	Kalataloudellisesti arvokkaiden pienvesien inventointi, kalataloudelliset kunnostukset ja esteiden poisto	Inventointitieto hyödyttää maankäytön, rakentamisen ja vesistöiden suunnittelussa sekä luvituksessa. Kunnostukset myös elvyttävät vaelluskalakantoja.	ELY, VHVSY, kunnat	2020-
Kaikki kunnat	Vaelluskalojen lisääntymisalueet paikkatietoon	Tietoa voidaan hyödyntää maankäytön, rakentamisen ja vesistöiden suunnittelussa sekä luvituksessa	KUYK, ELY, Virho, SLL, VHVSY	2020

Kellokosken patoaltaan alapuolinen kalatie on valmistunut 2018. Altaan yläosaan on tehty kivetys eli kalatie jo aiemmin, 2016 ja 2017. Tikkurilan kosken pato on osin purettu ja muutettu kalatieksi 2018

Vesistöalueen virkistyskäytön kehittäminen

Vantaanjoen toimenpideohjelma

Tavoitteet		Toimenpide			
Virkistyskäytön edistäminen					
Keski-Uudenmaan kuntien toimenpiteet					
Kunta	Toimenpide	Toteutus/perustelu	Kohteet	Toteuttajat	Aikataulu
Kaikki kunnat	Onkipaikkojen kunnostaminen	Lasten ja nuorten kalastusharrastuksen edistämiseksi järjestetään yhdessä kuntien kanssa ongintatapahtumia ja rakennetaan onkipaikkoja.	Selvitetään	Kunnat, VHVSY	Selvitetään 2020-
Mäntsälä, Kerava, Muut kunnat?	Rantojen luontopolkujen kunnostaminen/rakentaminen	Alueen luontopolkuja ja retkeilyreittejä kunnostetaan ja niiden viitoitusta ja palveluita rakennetaan ja kehitetään.	Mäntsälän Sahajärvi, Keravan Haukkavuori, muita ?	KUYK ja kunnat	Suunnittelu 2019-
Kaikki kunnat	Melontareitistön ylläpito	Ajoittain tarvitaan raivaustöitä	Vantaanjoki, Keravanjoki, Mäntsälä?	Kunnat, melontajärjestöt, vesiensuojeluyhdistykset	2019-, osin jo toteutetaan

Järvenpään Lemmenlaakson ja Nurmijärven Myllykosken luontopolkujen ylläpitoa jatketaan.